

Hrvatski liječnički zbor
**HRVATSKO
DRUŠTVO ZA
ŠKOLSKU I
SVEUČILIŠNU
MEDICINU**

Croatian Medical Association
**CROATIAN
SOCIETY FOR
SCHOOL AND
UNIVERSITY
MEDICINE**

PROTOKOL O POSTUPANJU U ŠKOLI S UČENICIMA OBOLJELIMA OD ŠEĆERNE BOLESTI

Zagreb, 2014.

1. UVOD

Pravo na zdravlje jedno je od temeljnih prava djeteta. Ostvarivanje tog prava mora biti omogućeno i tijekom boravka djeteta u školi.

Ovaj protokol definira sigurnu školsku okolinu u slučaju učenika oboljelih od šećerne bolesti kako bi se:

- omogućila redovita terapija i kontrola bolesti
- spriječile moguće situacije povećanog rizika za zdravlje i život učenika
- utvrdili postupci i obveze svih sudionika (učitelji, stručni suradnici, roditelji, školski liječnik)

Cilj svih aktivnosti je stvaranje uvjeta kako bi i učenik sa šećernom bolešću aktivno i potpuno ravnopravno sudjelovao u odgojno-obrazovnom procesu kao i ostala, zdrava djeca.

2. ŠEĆERNA BOLEST

Šećerna bolest (lat. Diabetes mellitus) je kronična metabolička bolest karakterizirana kontinuirano povišenim vrijednostima glukoze u krvi (GUK). Uzrok visokih vrijednosti glukoze je nedostatak hormona inzulina ili neosjetljivost perifernih tkiva na normalne razine tog hormona. Inzulin je hormon gušterače koji omogućava ulazak glukoze u stanice gdje se njezinom razgradnjom oslobađa energija za životno važne kemijske procese.

Najčešći oblici šećerne bolesti:

- **tip 1** – u pravilu se javlja kod djece i mladih, gušterača ne proizvodi inzulin, sintetski inzulin neophodan u liječenju
- **tip 2** – učestaliji kod starijih i pretilih osoba (u posljednje vrijeme i kod pretilih adolescenata), gušterača proizvodi nedovoljnu količinu inzulina, sintetski inzulin nije neophodan u liječenju

Komplikacije šećerne bolesti mogu biti akutne i kronične.

Akutne komplikacije su poremećaji metabolizma nastali zbog izrazito niskih (hipoglikemija) ili visokih (hiperglikemija) vrijednosti glukoze u krvi. Akutne se komplikacije mogu pojaviti u djeteta i u školi.

Kronične komplikacije nastaju kao posljedica dugogodišnjeg djelovanja visokih razina šećera u krvi na krvne žile i živce, što može dovesti do oštećenja bubrega, očiju, srčanog mišića itd.

3. SIGURNA ŠKOLSKA OKOLINA ZA UČENIKA DIJABETIČARA

Tijekom boravka u školi učenik sa šećernom bolešću izložen je različitim čimbenicima koji utječu na trenutnu razinu šećera u krvi:

- uzimanje obroka, izlučivanje hormona stresa - porast GUK-a
- uzimanje terapije (inzulin), tjelesna aktivnost - snižavanje GUK-a

3.1. Prva razina djelovanja: osnovni preduvjeti

TKO: roditelji oboljelog učenika, svi učitelji, stručni suradnici, ravnatelj, školski liječnik

POSTUPCI:

- Roditelji učenika oboljelog od šećerne bolesti trebali bi pružiti potpunu informaciju o zdravstvenom stanju svoga djeteta razredniku i/ili stručnim suradnicima kako bi škola na vrijeme poduzela daljnje aktivnosti u cilju zaštite zdravstvenog stanja dotičnog učenika.
- Nakon saznanja o novooboljelom učeniku, stručni suradnici škole trebaju obavijestiti nadležnog školskog liječnika te roditelje uputiti na savjetovanje u školsku ambulantu (ukoliko to roditelji nisu već sami učinili).
- Školski liječnik će na zahtjev ravnatelja provesti edukaciju učitelja i učenika o šećernoj bolesti, dogovoriti osiguranje primjerenih obroka te po potrebi kontaktirati pedijatra-endokrinologa.
- Povjerenstvo za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta (stručni suradnici, učitelj, školski liječnik) će pratiti oboljelog učenika (zdravstveno stanje i mogućnost svladavanja gradiva) i, ako se ukaže potreba, predložiti primjereni oblik školovanja (individualizirani postupci).

3.2. Druga razina djelovanja: svakodnevne aktivnosti u praćenju učenika dijabetičara

TKO: razredni učitelji, razrednici, predmetni profesori

POSTUPCI:

- osigurati uvjete privatnosti za mjerenje GUK-a
- podsjećati učenika na redovno mjerenje razine šećera u krvi (i prekontrolirati izmjerene vrijednosti)
- uzimanje obroka (prema potrebi djeteta)
- omogućiti korištenje toaleta (prema potrebi djeteta)
- pojačati nadzor nad učenikom tijekom pisanja testova i ispitivanja (situacije povećanog stresa)
- pojačati nadzor nad učenikom na satu TZK
- osigurati odlaganje infektivnog materijala (vatile, lancete, test-trake)
- redoviti kontakt s roditeljima
- održavati redoviti kontakt sa školskim stručnim suradnicima

3.3. Treća razina djelovanja: postupci u slučaju akutnih komplikacija (hiperglikemija, hipoglikemija)

TKO: pedagog, logoped, ravnatelj

POSTUPCI:

3.3.1. HIPERGLIKEMIJA

Hiperglikemija je stanje visokih vrijednosti glukoze u krvi (izmjerena vrijednost **15 mmol/l i više**)

Uzroci mogu biti:

- nedostatna doza inzulina
- obilan obrok bogat ugljikohidratima
- stresna situacija
- povišena tjelesna temperatura

Simptomi i znaci hiperglikemije:

- jaka žeđ
- učestalo mokrenje
- suha koža
- slabija koncentracija
- razdražljivost
- letargija

Često nema izraženih simptoma ni vidljivih znakova, no **IZMJEREN GUK 15 mmol/l I VIŠE**
ZAHTIJEVA INTERVENCIJU I OPISANI POSTUPAK

Što učiniti:

- rehidracija: dijete treba popiti 1-2 čaše **vode** (ne soka!),
- kontaktirati roditelje: ev. dogovor o primjeni inzulina
- ponovna kontrola GUK-a

3.3.2 HIPOGLIKEMIJA

Hipoglikemija je stanje niskih vrijednosti šećera u krvi- **GUK ispod 4 mmol/l**

Uzroci mogu biti:

- prevelika doza inzulina
- nedovoljan unos hrane
- pojačana tjelesna aktivnost

Simptomi i znaci blage do umjerene hipoglikemije:

• osjećaj gladi	• drhtanje
• znojenje	• razdražljivost
• bljedilo	• ubrzano kucanje srca
• glavobolja	• ubrzano disanje
• bol u trbuhu	• nerazumljiv govor

Često nema simptoma i vidljivih znakova, no izmjeren **GUK 4 mmol/l i MANJE, ZAHTIJEVA**
INTERVENCIJU I OPISANI POSTUPAK

Što učiniti?

- **NE OSTAVLJATI DIJETE BEZ NADZORA**

Dati djetetu:

- 2-3 tablete glukoze u količini koja će osigurati 15 g jednostavnih(brzodjelujućih) ugljikohidrata

ili

- 2-3 žličice meda/šećera/džema

ili

- čašu voćnog soka
- Nakon 10-15 minuta ponovno izmjeriti razinu glukoze u krvi
- Ukoliko je razina šećera i dalje niska, ponoviti postupak
- Ukoliko se razina šećera vraća u normalne vrijednosti, djetetu dati obrok bogat složenim ugljikohidratima (npr 30 g crnog kruha, kolač, tjestenina)

I PRI NAJMANJOJ SUMNJI NA BLAGU/UMJERENU HIPOGLIKEMIJU PRIMIJENITI NAVEDENI POSTUPAK KAKO BI SE SPRIJEČIO RAZVOJ TEŠKE HIPOGLIKEMIJE!

Simptomi i znaci teške hipoglikemije:

- jaka dezorijentiranost
- poremećaji svijesti
- nemogućnost gutanja
- grčevi skeletnih mišića
- napadaji nalik epileptičnima
- gubitak svijesti

Što učiniti?

- Ako je učenik ostao bez svijesti, potrebno mu je odmah pružiti prvu pomoć: osloboditi mu dišne puteve, postaviti ga u bočni položaj te pozvati hitnu pomoć i roditelje.

Postupanje sukladno ovom protokolu trebalo bi:

- omogućiti normalne, svakodnevne učenikove aktivnosti (uz kontrolu bolesti i uzimanje terapije),
- sudjelovanje u svim školskim aktivnostima),
- prepoznavanje prvih znakova poremećaja zdravstvenog stanja,
- brzo djelovanje i sprječavanje težih komplikacija.

4. Obrazac za opis događaja:

EVIDENCIJA ŠKOLE O

- DATUM
- SUDIONICI DOGAĐAJA
- MJESTO I VRIJEME DOGAĐAJA
- PODUZETE MJERE
- OSOBA KOJA PRIJAVLJUJE DOGAĐAJ

EVIDENCIJA ŠKOLE O

- DATUM

- SUDIONICI DOGAĐAJA

- MJESTO I VRIJEME DOGAĐAJA

- PODUZETE MJERE

- OSOBA KOJA PRIJAVLJUJE DOGAĐAJ

- MJESTO I VRIJEME DOGAĐAJA

• OPIS DOGAĐAJA

Potpis sudionika

Potpis stručne osobe
